אכל לפניה. צריך הוא להרחות את עצמו כעומד לפני המלך ולעמוד בצימה אבל ק"ש אינו מדבר לפני המלך: **הדרוקן.** חולי המצנה את הכרס: **סילון.** של מי רגלים: **יקאו.** חולי שאמו גלגיל"ש: **ידיו נצים הכפה.** מחיצה יש בינו לבין בית הכסא ופשט ידיו לפנים מן המחיצה: **לא הנשמה.** הפה והחוטם בכלל הסילון ולא שאר הגופים: **שיש לו עיקר.** שהעולה מונחת שם ומקרחת. ושאין לו עיקר הפחת רוח: **מרחיק ד' אמות.** מן העיקר ואע"פ שהגופים בת אלינו וכגון שהיא לאחוריו שאינו רואה אותה שם: **ממקום שפסק הריח.** שהריח כלה שם: **לא לנגד עולת אדם כו'.** ואע"פ שאין ריח: **אין הלכתא כי הא מתניתא.** לעגיל לאסר בכלים וחזירים בשאין בהם עורות: **מחמת שיש בהן עורות.** העורות שהרי אין דרכן לתפן שם הלכך ע"כ בלא עורות קאמר: **שאין לו עיקר.** הפחת רוח: **ליפי** מחלוות של בית המדרש: **דהני גמי והני גרסי.** ואע"פ שדרך הישנים להפיח: **וה"מ לגרפא.** משום לא תפחד: **אכל נק"ש.** יש לאחז ויקרא: **אכל לדידיה.** הפיח הוא עלמו ממתין עד שיכלה הריח: **לואה עוברת.** אדם שנושאים לפניו גרף של רעי להעבירו: **מוסר לקרוס.** ומ"ל להפסיק: **בטעמא עומד אחא האיגו.** ולא בנוסא את המת קאי דמת לא שנא עומד ול"ש יושב ול"ש הולך אהל הוא וגבי מלוגע קאני לה בת"כ דגלי בית רחמנא ישיבה לכתיב בדד ישב ממוך למחנה מושבו: **[מושבו] טמא.** מכאן אמרו עומד נמי כיושב כדמי דקביע אכל מהלך לא קביע: **אכן המנועה.** הרי היא כמלוגע שהקיאה הכתוב זאת התורה לכל נגע הלרעת ולנתק ולנרעת הבגד ולבית (ויקרא יג): **פשיטא.** דפי חזיר אינו בלא לואה: **נציס מוסר.** לאין דרך להניח לואה בציס: **לא אסרה תורה.** אמי רגלים לקרות אלא בנגד עמוד הקלוח בלבד: **ויצאת אחה חוץ.** ולא הלריכו בקוי וכתיב וכסית: **עד כאה.** יאחו על גבי קרקע ויהא אחוק: **אחה ליה מריב.** יממול לו רבונו דולאי שקר העיד אשיאה בך: היכא אמרי. היא יותר מן הלאה: **מומחא היא לף ע"פ שאם זורקה נפרכת הוליל ואינה נפרכת מגלגול** לאה היא: **קרמו.** לאון קרוס טיל"ת כלומר גלד מעט: **אי אפלגי אפלוי.** אם יש בה סדקים סדקים יבאה היא ואמרי: **אוי עלה.** אמי רגלים: **נבלעו.** בארץ: **יבאו.** על גבי אניס בחמה: בטופח

אבל [א]לתפלה עד שיכסנה את לבו וא"ר הונא [ב]שכח ונכנם בתפילין לבית הכסא מניח ידו עליהן עד שיגמור עד שיגמור ס"ד אלא כדאמר ר"נ בר יצחק עד שיגמור עמוד ראשון ולפסוק לאלתר וליקום משום דרשב"ג [ג]דתניא רשב"ג אומר עמוד החוזר מביא את האדם לידי הדרוקן סילון החוזר מביא את האדם לידי ירקון: [ד]אתמר צואה על בשרו או ידו מונחת בבית הכסא רב הונא אמר [ה]מותר לקרות ק"ש רב חסדא אמר אסור לקרות ק"ש אמר רבא מ"ט דרב הונא דכתיב [1]כל הנשמה תהלל יה ורב חסדא אמר אסור לקרות ק"ש מ"ט דרב חסדא דכתיב [2]כל עצמותי תאמרנה ה' מי כמוך:

ריח רע שאין לו עיקר. ר"מ דאמי כפאות שלנו בעומק אם יש בהן מחיצה מפסקת הויא כמו ריח רע שאין לו עיקר כמו בתי כפאות דפרסאי לקמן (ד' כו.): ורבי

אתמר ריח רע שיש לו עיקר רב הונא אמר [ו]מרחיק ד' אמות וקורא ק"ש ורב חסדא אמר מרחיק ד' אמות ממקום שפסק הריח וקורא ק"ש תניא כותיה דרב חסדא לא יקרא אדם ק"ש לא כנגד צואת אדם ולא כנגד צואת כלבים ולא כנגד צואת חזירים ולא כנגד צואת תרנגולים [א] [ז]ולא [ח]כנגד צואת אשפה שריחה רע ואם [ט]היה מקום גבוה עשרה טפחים או נמוך עשרה טפחים יושב בצדו וקורא ק"ש ואם לאו מרחיק מלא עיניו [י]וכן לתפלה ריח רע שיש לו עיקר מרחיק ד' אמות ממקום הריח וקורא ק"ש אמר רבא לית הלכתא כי הא מתניתא (בכל הני שמעתתא) אלא כי הא [כ]דתניא [ל]לא יקרא אדם ק"ש לא כנגד צואת אדם [ב] ולא כנגד צואת חזירים ולא כנגד צואת כלבים בזמן שנתן עורות לתוכן בעו מיניה מרב ששת ריח רע שאין לו עיקר מהו אמר להו [מ]אתו חזו הני ציפי דבי רב דהני גנו והני גרסי לו עיקר תורה אבל בק"ש לא ודברי תורה נמי לא אמרן [נ]אלא דחבריה אבל דידיה לא: אתמר צואה עוברת אביי אמר מותר לקרות ק"ש רבא אמר [ס]אסור לקרות ק"ש אמר אביי מנא אמינא לה [ע]דתנן [פ]הטמא עומד תחת האילן והטהור עובר טמא טהור עומד תחת האילן וטמא עובר טהור ואם עמד טמא [צ]וכן באבן המנוגעת ורבא אמר לך התם בקביעותא תליא מילתא דכתיב [3]בדד ישב מחוץ למחנה מושבו הכא [4]והיה מחניך קדוש אמר רחמנא והא ליכא: א"ר פפא [ק]פי חזיר בצואה עוברת דמי פשיטא לא צריכא [ר]אע"ג דסליק מנהרא א"ר יהודה ספק צואה אסורה ספק מי רגלים מותרים א"ד אמר רב יהודה [ש]ספק צואה בבית מותרת באשפה אסורה ספק מי רגלים אפילו באשפה נמי מותרין סבר לה כי הא דרב המנונא דאמר רב המנונא [ת]לא אסרה תורה אלא בנגד עמוד בלבד וכדרבי יונתן דר' יונתן רמי כתיב [5]ויד תהיה לך מחוץ למחנה ויצאת שמה חוץ וכתיב [6]ויתד תהיה לך וגו' וכסית את צאתך הא כיצד כאן בגדולים [ס]כאן בקטנים אלמא קטנים לא אסרה תורה אלא כנגד עמוד בלבד הא נפול לארעא שרי ורבנן הוא דגזרו בהו וכי גזרו בהו רבנן בודאן אבל בספקן לא גזור ובודאן עד כמה אמר רב יהודה אמר שמואל כל זמן שמטפיחין וכן אמר רבה בב"ח א"ר יוחנן כל זמן שמטפיחין וכן אמר עולא כל זמן שמטפיחין גניבא משמיה דרב אמר כל זמן שרשומן ניכר א"ר יוסף שרא ליה מריה לגניבא השתא צואה אמר רב יהודה אמר רב כיון שקרמו פניה מותר מי רגלים מיבעיא א"ל אביי מאי חזית דסמכת אהא דאמר רבה בר רב הונא אמר רב צואה אפילו כחרס אסורה והיכי דמי צואה כחרס אמר רבה בב"ח א"ר יוחנן כל זמן שזורקה ואינה נפרכת וא"ד כל זמן שגוללה ואינה נפרכת אמר רבינא הוה קאימנא קמיה דרב יהודה מדפתי חזא צואה אמר לי עיין אי קרמו פניה אי לא א"ד הכי א"ל עיין אי מפלאי אפלויי מאי הוי עלה אתמר צואה כחרס אמימר אמר אסורה ומר זוטרא אמר מותרת אמר רבא [פ]הלכתא צואה כחרס אסורה ומי רגלים כל זמן שמטפיחין מיתיבי מי רגלים כל זמן שמטפיחין אסורין נבלעו או יבשו מותרים מאי לאו נבלעו דומיא דיבשו מה יבשו דאין רשומן ניכר אף נבלעו דאין רשומן ניכר הא רשומן ניכר אסור אע"ג דאין מטפיחין ולטעמיך אימא רישא כל זמן שמטפיחין הוא דאסור הא רשומן ניכר שרי [ק]אלא מהא ליכא למשמע מינה לימא כתנאי כלי שנשפכו ממנו מי רגלים אסור לקרות ק"ש כנגדו ומי רגלים עצמן שנשפכו נבלעו מותר לא נבלעו אסור ר' יוסי אומר כל זמן שמטפיחין מאי נבלעו ומאי לא נבלעו דקאמר ת"ק אילימא נבלעו דאין מטפיחין לא נבלעו דמטפיחין ואתא ר' יוסי למימר כ"ז שמטפיחין הוא דאסור הא רשומן ניכר שרי היינו ת"ק אלא נבלעו דאין רשומן ניכר לא נבלעו דרשומן ניכר ואתא ר' יוסי למימר כ"ז שמטפיחין הוא דאסור הא רשומן ניכר שרי לא דכ"ע כ"ז שמטפיחין הוא דאסור הא רשומן ניכר שרי והכא

ליית הלכתא כי הא מתניתא אלא כי הא דתניא בו'. פרכ"י ליית הלכתא כי הא מתניתא דלעיל דאסרה נוחת כלכים וחזירים אפי' בשאין בהם עורות אבל אכל נוחת אסור אפי' בשאין בהם עורות ואפי' בין[דנא] דלסליק מן נהרא. וספק צואה או מי רגלים קימא לן כר' יהודה דאמר ספק צואה בבית מותר ובאשפה אסור, משום דמחזקינן הבית בנקיות והאשפה בצואה, מי רגלים אפי' באשפה מותר וכל שכן בבית. וכר' יונתן דרמי, כתיב ויתד תהיה לך מחוץ למחנה, וכתיב ויד תהיה לך והיה בשבתך וגו', ומשנינן ויתד תהיה לך בצואה ויד תהיה לך במי רגלים, דלא אסרה תורה אלא כנגד סילון בעת שיוצא מן האמה כמין עמוד בלבד, הא נפיל לארעא שרי, ורבנן גזרו בהן אע"פ שנפסקו מן האמה ונגלו לארץ אין קורין כנגדן, וכי גזרו, בודאן גזרו מי רגלים כל זמן שמטפיחין, אבל בספק מי רגלים לא גזרו. **אמר** רבא הילכתא צואה אפי' יבישה כחרס אסור לקרות קרית שמע כנגדו, מי רגלים כל זמן שמטפיחין, ולא בעינן נבלעו ואין רישומן ניכר, אלא אפי' רישומן ניכר שרי, ובלבד שלא יהיה בהן לחלוחית, שאם יטפח ידו בהן ולחלוחית, תן מי רגלים שאלו נתן ידו על דבר אחר יראה בו לחלוחית. (כך) [כד]אסיקנא לא דכולי עלמא כל זמן שמטפיחין הא רישומן ניכר וטופח על מנת להטפיח (שרי) [אסור]. ור' יוסי סבר כיון שמטפיחין אע"פ שאינן בטופח על מנת להטפיח אסור. וקימא לן כתנא קמא דהא רבא אוקמה הכי לאשמעתיה. **ובצואה** יבישה, פי' ר' יוחנן כל זמן שזורקה ואינה נפרכת. (אלו) [ואיכא] דאמרי כל זמן שגוללה ואינה נפרכת. ורבא אמר ליה ר' ירמיה מדיפתי כד תחזה צואה לכנגדו זיל חזי אי קרמו פניה אי לא, אי אפליא, פירי אפליא נתפלחה ונתבקעה מלשון כמו פלח ובקע בארץ וג'. צואה כחרס. פירי שירדה קוה אלטביעה. כל זמן שגוללה, מלשון וגללו את האבן.

מסורת הש"ס

א) ברכות מד: [נקמן סב: תמיד מז, ב) יומא ל, ג) ולא כנגד מטפח כל"ל (מ"מ), ד) [בריי"ף ופמ"ש ס"ל ליתא], ה) מופסחת פ"ג ה"ו, ו) קדושין לג: נעניס פי"ג מ"ו מופסחת דנעניס פ"ו ה"ב מ"כ (פרסה מלוכע) [מזכיע פרסה ה פסי"כ], ז) [שבת קכה. ועי"ש בכ"י מנלה כב. כ. יבמות עו: נדרים ס: עב. ועי"ש ב"מ כו: ג. לד. פפ: ב"י קד. קלג: קסב: ע"ג כב. עב. שבועות לח. זבחים פט: ממחות קה. נזה לב: (ועי' היטב קדושין ה:), ח) פ"ג הל' ס, ט) [בגדולת מרדכי פירש לפי שמצרך מדוס היו השעורים מלויים כלאי כמוחות שה: וכיו מלילין מתרנולין ועי' ב"י סי' עמן], ולוחמן מתרחם ועי' ב"י סי' עמן].

תורה אור השלם

1. כֹּל הַנְּשָׁמָה תְּהַלֵּל יָהּ הַלְלוּיָהּ: תהלים קנ ו
2. כָּל עַצְמוֹתַי תֹּאמַרְנָה יְיָ מִי כָמוֹךָ מַצִּיל עָנִי מֵחָזָק מִמֶּנּוּ וְעָנִי וְאֶבְיוֹן מִגֹּזְלוֹ: תהלים לה י
3. כָּל יְמֵי אֲשֶׁר הַנֶּגַע בּוֹ יִטְמָא טָמֵא הוּא בָּדָד יֵשֵׁב מִחוּץ לַמַּחֲנֶה מוֹשָׁבוֹ: ויקרא יג מו
4. כִּי יְיָ אֱלֹהֶיךָ מִתְהַלֵּךְ בְּקֶרֶב מַחֲנֶךָ לְהַצִּילְךָ וְלָתֵת אֹיְבֶיךָ לְפָנֶיךָ וְהָיָה מַחֲנֶיךָ קָדוֹשׁ וְלֹא יִרְאֶה בְךָ עֶרְוַת דָּבָר וְשָׁב מֵאַחֲרֶיךָ: דברים כג טו
5. וְיָד תִּהְיֶה לָךְ מִחוּץ לַמַּחֲנֶה וְיָצָאתָ שָּׁמָּה חוּץ: דברים כג יג
6. וְיָתֵד תִּהְיֶה לָךְ עַל אֲזֵנֶךָ וְהָיָה בְּשִׁבְתְּךָ חוּץ וְחָפַרְתָּה בָּהּ וְשַׁבְתָּ וְכִסִּיתָ אֶת צֵאָתֶךָ: דברים כג יד

גליון הש"ס

גמ' **באן בקבנים.** ע' בכורות מ"ל ע"ב תוס' ד"ה לימני: **רשי"** ד"ה בזמן שיש בו' שדרכן לתתן בו'. עי' ברכ"י כתובות ע"ו ע"ב ד"ה מקמץ ול"ע: **שם בקבוד העורות.** וכן גיהת בילקוט פ' נח בפסוק ולא יסרך כלך לנזוני, ולא עוד אלא שזכו לעבד עורות מלוחמן ולכתוב בהם ספ"ס:

הגהות הגר"א

[א] גמ' ולא כנגד מטפח כל"ל. [ב] שם (ולא כנגד צואת חזירים) תפ"מ וע"ש בתוספפת ל"ע לה:

מוסף תוספות

א. בתוס' ר"ש כתב, ואפי' אם נפשך שיש לנו לאסור צואת תרנגולים שמא דוקא בלול שלהם שיש שם סרחון אבל כשגדלים בבתים ואין שם כ"א מעט אין לאסור כי אין שם סרחון. ב. בתוס' ר"ש כתב, וצ"ע מהו פי' של באדומים.

מוסף רש"י

הובא בסוף המסכת.

רב ניסים גאון

ריח רע שיש לו עיקר. גרסי בני מערבא [בפירקין הלכה ה] אמר רב חסדא) מסוף ריח רע ד' אמות הדא דאיתמר לאחריו אבל לפניו עד מקום שעיניו רואות כהדא ר' בא וחבריה הוו יתבין קמי פונדקייה ברמשא אמרין מהו למימר מילי דאורייה אמרין מכיוון דאילו הוה ביממא הוינן חמין ליה ואסור ברם כדון אסור:

ג) [מיי' פט"ז מהל' תפלה הלכה ז] טוש"ע או"ח סי' עה סעיף ו שם וסי' נט סעיף ג:

קא **ב** מיי' פ"ד מהל' תפלין הל' כ סמג עשין כה טוש"ע או"ח סי' מג סעיף ח:

קב **ג** מיי' פ"ג מהל' ק"ש הלכה יט טוש"ע או"ח סימן עו סעיף ד:

קג **ד** מיי' שם הל' יב סמג עשין יח טור או"ח סי' עט סעיף ג:

קד **ה** מיי' שם סעיף ח:

קה **ו** [מיי' שם הלכה ט טוש"ע] שם סעי' ב:

קו **ז** מיי' פ"ד מהלכות תפלה הלכה ג סמג שם טור או"ח סי' ס סעיף כו:

קז **ח** מיי' פ"ג מהלכות ק"ש הל' ו סמג שם טור או"ח סימן עט סעיף [ג] ד:

קח **ט** י כ [מיי' שם הל' יד טור או"ח] שם סעיף ט:

קט **ל** מיי' שם הלכה יג סמג שם טוש"ע או"ח סי' סימן עו סעיף ג:

קי **מ** מיי' פ"י מהלכות טומאת צרעת הל' יג [ופפ"ו הל' ג]:

קיא **נ** [מיי' פט"ז שם הל' ג]:

קיב **ס** מיי' פ"ג מהל' ק"ש הלכה יג סמג עשין יח טוש"ע או"ח סימן עו סעיף ג:

ע [עי' כס"מ פ"ג מהל' ק"ש הל' ג]:

קיג **פ** צ מיי' שם הל' טו טור ושו"ע שם סעי' ז:

קיד **ק** מיי' שם הל' ז סמג שם טוש"ע או"ח סי' פב סעי' ו [וסעיף ב]:

לעזי רש"י

גלגיצ"א [גילונציא"ה]. צהבת. טייל"א. קרום.

רבינו חננאל

[דתניא רשב"ג אומר וכו'. ראה להלן סב, ב]. איתמר צואה על בשרו או ידו מונחת בבית הכסא רב הונא אמר מותר לקרות ק"ש רב חסדא אמר אסור לקרות ק"ש. ותקימ"ל כר"ח אע"ג דהוא תלמידיה דר"ה, דהא חמיר מבואות המטונפות דאמר ר"ה א"ר יוחנן מניח ידו על פיו וקורא ק"ש אמר רב חסדא האלהים אי אמרה [לי] ר' יוחנן בפומיה לא הוה צייתנא ליה. **אתמר ריח רע שיש לו עיקר רב הונא אמר מרחיק ד' אמות ממקום שפסק הריח.** וקי"ל כרב הונא דאמר מרחיק ארבע אמות וקורא, דהא מתניתא דתנא כרב חסדא דתאה רבא ואמר לית הלכתא כי הא מתניתא. ויש מרבוותא שאומרים הלכתא כר"ח דהא תניא כוותיה, וקי"ל תלמיד בהדי רביה הלכתא כתלמיד אי תניא כוותיה. ואי משום דאמר רבא לית הלכתא כי הא מתני', אמר בהני לחוד בצואת אדם ובצואת כלבים דאשכח תנא דפליג עליה, אבל בשאר מילי אינא למימר האי תנא מודה ליה הלכך הלכתא כוותיה. **בעו מיניה מר' ששת ריח רע שאין לו עקר מהו.** פירוש, כגון אדם ששולח זמורה. **אמר להו אתו חזו הני ציפי דבי רב דהני גנו והני גרסי.** פירוש, מחצלאות שיושבים עליהם הנערים ללמוד ומחצלאות שהיו ישנים עליהם. דהני גאנו והוי גרסי. פירוש אלו ישנים ואלו קורין, ואי אפשר לישן בלא ריח רע כשיצא ממנו, ואלו היו שולחים זמורה ואחרים בני רב היו עוסקין בדברי תורה. הלכה כר' ששת וכדאמרינן דהני מילי לדברי תורה אבל לא לק"ש, והני מילי דחבריה אבל לדידיה לא. **צואה עוברת.** הילכתא כרבא דאמר אסור

והרי לבו רואה את הערוה. פירש ר"י[א] מדפריך גמרא הכי נפשיטות משמע ללבו רואה את הערוה לפסול ללוג ליגיבי הני מילי בשעה שהוא רואה את הערוה כ"ע מודו לפסול: **והלכתא** נוגע עקבו אסור. וטעמא דגזרינן נוגע עקבו שמא יגע בידיו: **גרף של רעי.** פי' רש"י של חרס גלוע משמע לפירושו אבל כלי ללוג בלע

כגון זכוכית מפסר דסריג [א]:

ובלבד שיטיל בהן רביעית מים. אבל בגרף מפסר ללוג[ד] מהני מיס: ספר

והכא בטופח על מנת להטפיח איכא בינייהו: ירד לטבול אם יכול לעלות כו': לימא תנא סתמא כר' אליעזר דאמר [ו]עד הנץ החמה אפי' תימא ר' יהושע ודלמא כותיקין [ז]דא"ר יוחנן ותיקין היו גומרין אותה עם הנץ החמה: ואם לאו יתכסה במים ויקרא: והרי לבו רואה את הערוה א"ר אלעזר ואי תימא ר' אחא בר אבא בר אחא משום רבינו [ח]במים עכורין שנו דדמו כארעא סמיכתא שלא יראה לבו ערותו. ת"ר מים צלולין ישב בהן עד צוארו וקורא וי"א עוכרן ברגלו ות"ק והרי לבו רואה את הערוה קסבר לבו רואה את הערוה מותר והרי עקבו רואה את הערוה קסבר עקבו רואה את הערוה מותר אתמר עקבו רואה את הערוה מותר נוגע אבי אמר אסור ורבא אמר מותר רב זביד מתני לה להא שמעתא הכי רב חיננא בריה דרב איקא מתני לה הכי נוגע דברי הכל אסור רואה אבי אמר אסור רבא אמר מותר [ט]לא נתנה תורה למלאכי השרת [י]והלכתא נוגע אסור רואה מותר אמר רבא [יא]צואה בעששית מותר לקרות ק"ש כנגדה [יב]ערוה בעששית אסור לקרות ק"ש כנגדה צואה בעששית מותר לקרות ק"ש כנגדה דצואה בכסוי תליא מילתא והא מיכסיא ערוה בעששית אסור לקרות ק"ש כנגדה [יג]ולא יראה בך ערות דבר אמר רחמנא והא קמיתחזיא אמר אבי [יד]צואה כל שהוא מבטלה ברוק אמר רבא [טו]וברוק עבה אמר רבא [טז]צואה בגומא מניח סנדלו עליה וקורא ק"ש בעא מר בריה דרבינא [יז]צואה דבוקה בסנדלו מאי תיקו [יח]אמר רב יהודה [יט]עכו"ם ערום אסור לקרות ק"ש כנגדו מאי איריא עכו"ם אפילו ישראל נמי ישראל פשיטא ליה דאסור אלא עכו"ם אצטריכא ליה מהו דתימא הואיל וכתיב בהו [כ]אשר בשר חמורים בשרם אימא כחמור בעלמא הוא קמ"ל דאינהו נמי איקרו ערוה דכתיב [כא]וערות אביהם לא ראו: ולא יתכסה לא במים הרעים ולא במי המשרה עד שיטיל לתוכן מים: וכמה מיא רמי ואזיל אלא ה"ק [כב]לא יתכסה לא במים הרעים ולא במי המשרה כלל ומי רגלים עד שיטיל לתוכן מים ויקרא ת"ר [כג]כמה יטיל לתוכן מים כל שהוא ר' זכאי אומר [כד]רביעית אמר רב נחמן מחלוקת לבסוף אבל בתחלה כל שהן ורב יוסף אמר [כה]מחלוקת לכתחלה אבל לבסוף דברי הכל רביעית אמר ליה רב יוסף לשמעיה אייתי לי רביעיתא דמיא כר' זכאי: [כו]כוליה בית מינה מרב הונא מטה פחות משלשה פשיטא לי דכלבוד דמי שלשה ארבעה חמשה ששה שבעה שמנה תשעה מהו א"ל לא ידענא עשרה ודאי לא מיבעי לי אמר אביי שפיר עבדת דלא איבעיא לך כל עשרה רשותא אחריתי היא אמר רבא הלכתא פחות משלשה כלבוד דמי עשרה רשותא אחריתי היא משלשה עד עשרה היינו דבעא מיניה רב יוסף מרב הונא ולא פשט ליה אמר רב הלכה כר"ש בן אלעזר וכן אמר באלי א"ר יעקב [כז]ברה דבת שמואל הלכה כרבי שמעון בן אלעזר ורבא אמר אין הלכה כר"ש בן אלעזר רב אחאי איעסק ליה לבריה בי רב יצחק בר שמואל בר מרתא עייליה לחופה ולא הוה מסתייעא מילתא אזל בתריה לעיוני חזא ספר תורה דמנחא אמר להו איכו השתא לא אתאי סכנתון לברי דתניא [כח]בית שיש בו ספר תורה או תפילין אסור לשמש בו את המטה עד שיוציאם או שיניחם כלי בתוך כלי אמר אביי לא שנו [כט]אלא בכלי שאינו כליין אבל בכלי שהוא כליין אפילו עשרה מאני כחד מאנא דמי אמר רבא גלימא אקמטרא

צואה ע"מ להטפיח לוקה גיירוהו. ת"ק בעי עלה מנת להטפיח ור' יוסי מתמיה: **לימא תנא סתמא כר' אליעזר.** והלכה כמותו: **דילמא נותיקין.** קשיא מתני' עם הנץ החמה אבל לכ"ע עד שלש שעות: **והרי לבו רואה את הערוה.** קס"ד כל אבר שאין דרכו לראות את הערוה [ורואה] אותו שעה שקועה בתורה קרינן ביה ולא ירחיב דך עדות דבר[ט]: **לא נתנה תורה למלאכי השרת.** שאין להם עיכוב על כרחנו יש להו עיכוב ואין אנו יכולים להשמר מכל זה: [ל] **כל שהוא.** מעט: **ברוק.** רוקק עליה ומכסה אותה ברוק: **בעפרים.** לקטירג"ת בלע"ז בלומר מחיצת זכוכית או קלף דק מפסיק בינתייס והיא גרמית: **בשלו מילתא.** וכסית את נחתך[י]: **מים הרעים.** קרומים: [יא] **מי המצרה.** שמורים שם הפסקן והקנוסת והם מפריחים: **וכמה מיא רמי ואזיל.** כמה יטלין לתוכם ויבטלם הלא מרובין הם: **ומי רגלים.** מועטין והם בכלי והוא בא לקרות ק"ש בלילה: **לבסוף.** שמי רגלים בכלי וזה נותן לתוכן מיס בהסיח קאמר ר' זכאי רביעית: **אבל לכתחלה.** שקדמו המיס למי רגלים דברי הכל כל שהוא שבשמטיל מי רגלים בכלי לבסוף רואין למאן שנופל לתוך המיס מתבטל ואע"פ שהם רבים והולכין [יב]כבר בטלו: **לייטי לי רביעיתא.** תפיי בתחלה: **גרף ועציט.** שניהם כלי חרס הם הלוג של רעי קלוי גרף וזל מי רגלים קלוי עציט: **לאור לקרוס ק"ש כנגדס.** הואיל ומיומדין לכך ואע"פ שאין בתוכן כלום: **ומי רגלים עלמן.** בכלי שאינו מיומד להם: **בין לפני המטה.** שאין המטה מפסקת בינו לניהם: **בין לאחר המטה.** שהמטה מפסקת בינייהם לאור: **או שיניחס אחס המטה גרסינן.** והא גרסינן כלי בתוך כלי: **אחס המטה.** כאילו היו טמונים בארץ: **היכי קאמר.** שאין המטה מפסקת בינייהם כלל שהרי כלי תחת המטה: **נימא מאי אפילו עשרה מאני.** שאין כאן אלא כלי אחד: **אלא.** אי לא תימא הכי: **בכלי שהוא כליין.** שיש לו אזנים ונתונים זה בתוך זה: **אפילו עשרה מאני כחד מאנא דמי.** שאין כאן אלא כלי אחד: **אמר רבא גלימא אקמטרא.** שהוא מקופל הרבה ונראה כמו כלי אחד:

תורה אור השלם

1. כִּי יְיָ אֱלֹהֶיךָ מִתְהַלֵּךְ בְּקֶרֶב מַחֲנֶךָ לְהַצִּילְךָ וְלָתֵת אֹיְבֶיךָ לְפָנֶיךָ וְהָיָה מַחֲנֶיךָ קָדוֹשׁ וְלֹא יִרְאֶה בְךָ עֶרְוַת דָּבָר וְשָׁב מֵאַחֲרֶיךָ: דברים כג טו
2. וְתַעֲגֹבֶה עַל פַּלְגֻּשֵׁיהֶם אֲשֶׁר בְּשֹׂר חֲמוֹרִים בְּשָׂרָם וְזִרְמַת סוּסִים זִרְמָתָם: יחזקאל כג כ
3. וַיִּקַּח שֵׁם וָיֶפֶת אֶת הַשִּׂמְלָה וַיָּשִׂימוּ עַל שְׁכֶם שְׁנֵיהֶם וַיֵּלְכוּ אֲחֹרַנִּית וַיְכַסּוּ אֶת עֶרְוַת אֲבִיהֶם וּפְנֵיהֶם אֲחֹרַנִּית וְעֶרְוַת אֲבִיהֶם לֹא רָאוּ: בראשית ט כג

הגהות הב"ח

(ו) גמ' היכי קאמר רשב"ג לאחר המטה: (ז) רש"י ד"ה כל שהוא וד"ה כיוון ל"ל לאחר ד"ה ככותי:

הגהות הגר"א

[א] בתוס' סד"ה גרף נמחק ג' נקודו' הסמפקת (ד"ה גרף וד"ה בלבד הוא דגור אחד וכ"ה בדפו"י וכ"מ במהדכי והלק כרס"ת):

מוסף תוספות

א. בתוס' רי"ש כתב. פי' ר"ח. ב. בתוס' רי"ש כתב, מדסבר ת"ק דיי"א דלבו רואה את הערוה מותר דהוי כרבים לגבי יחיד. ג. בתוס' רי"ש כתב, ולא ידענא אי אמר' הכי בעבידו של עץ ושל זכוכית. ד. בתוס' רי"ש כתב, ומסתבר דלא מהני בהו הטלת מים (בתוס' רי"ש שני הדבורים הם דבור אחד).

לעזי רש"י

לנטירנ"א. פנס.

מוסף רש"י

ותיקין. מגשים עניש ומתכוין מלוס (לעיל ט:) לו: המקדימין למלות ומחזיקים לעשות דבר כמנו ומלוסו (לקמן כו:). **עבו"ם ערום.** כל שכן ישראל, כדמפרש ולזיל (שבת קנ:). **כלבוד.** לשון לבוד כמו סניף, דבר קלר שהוסיפו עליו והמליכוהו (ערובין ד: וכעי"ז סוכה ד:).

רב ניסים גאון

לימא תנן סתמא כר' אליעזר דאמר עד הנץ החמה. (דאמר) [עיקר] מחלוקת ר' אליעזר ור' יהושע בפירקא קמא (דף ט) דהא מסכתא: **מאן שמעת** ליה דאמר כל הבית כולו כד' אמות דמי ר' שמעון בן אלעזר. עיקר דבריו של ר' שמעון בן אלעזר בתוספתא דעירובין (פ"ב) ובגמרא בפרק עושין פסין (דף כב.). אמר רבי שמעון בן אלעזר כל אויר שתשמישו לדירה כגון דיר וסהר ומוקצה וחצר אפילו בית ה' כורין אפילו בית י' כורין מותר שמעינן מיהא דר' שמעון היה מתיר לטלטל כל כי האי שיעור' מפני שתשמישו לדירה וכולו כד' אמות דמי ליה: **אמר** רב יוסף בעו מיניה מרב הונא פחות מג' כלבוד דמי. עיקרא דהא מילתא דכל פחות מג' שנוי במשנה ובהברה מקומות וגם בתוספתא ואנו מזכירים מה שנמצא בידינו במסכת כלאים בפרק קרחת הכרם (משנה ד) שנינו מחיצת הקנים אם אין בין קנה לקנה ג' טפחים כדי שיכנס הגדי הרי זה כמחיצה ובתוספתא נמי דכוותה ובפרק קמא דעירובין (דף טז:) מקיפין ג' חבלים כו' מקיפין בקנים ובלבד שלא יהא בין קנה לחברו ג' טפחים ובגמרא דהאי פירקא (שם דף טז.) תא שמע ג' מדות במחיצה כו' והיא שנויה בתוספת' כלאים (פרק ד) ובמתני' (סוכה פרק א דף טז.) המשלשל דפנות מלמעלה למטה אם גבוהות מן הארץ ג' טפחים פסולה משום דנפקא לה מתורת לבוד והא דאמרינן הכא עשרה רשותא אחריתי היא איתיה לעיקרא בפירקא קמא דשבת (דף ו.) בברייתא דתנו רבנן ד' רשויות לשבת כו' [וכן בסוכה דף ה ע"ש]:

רש"י ד"ה אבל כו' בבר בטלו. עי' ע"ג דף עג ע"ג תוס' ד"ה כי ונתב: רש"י ד"ה מאן שמעת ליה כו' לא ידעתי כו'. וכן כ"כ שבת מז: ד"ה לא ליתא. ב"ק ד"ה אמר. ב"מ ד"ה לא. ב"ב ד"ה אמר. ע"ז ד"ה אמר. חולין ד"ה אמר. נדה ד"ה אמר. ד"ה אמר. ד"ה אמר.